APLICAREA CONVENȚIILOR ORGANIZAȚIEI INTERNAȚIONALE A MUNCII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Natalia UNTILA,
magistru în drept, lector universitar,
Universitatea de Stat din Moldova

SUMMARY

Moldova is a country in transition that's currently at the intermediate stage of the reforming process of its public institutions, legislation and political agenda. In this context, the country must bring European standards to Moldova to implement reforms, including ensuring the rule of law and fundamental freedoms, developing a vibrant market economy and reducing poverty. The International Labour Organization plays a significant role in this process by promoting decent work conditions so that everybody could work under conditions of freedom, equity, security and human dignity. The ratification and implementation of conventions and international treaties represent a necessity and a way to reach the European standards and values.

De la declararea independenței sale în 1991, Republica Moldova a trecut printr-un șir de tranziții dificile cu costuri sociale enorme. Primele decenii ale independenței au fost marcate de o instabilitate politică și o recesiune economică profundă. În 2013, Moldova este încă o țară în tranziție și la etapa intermediară a numeroase reforme ale instituțiilor sale publice, legislației și agendei politice. Creșterea economică reînnoită și oportunitățile potențiale legate de integrarea în Uniunea Europeană au creat un mediu favorabil pentru modernizare și schimbări pozitive în Moldova. [1] Pe termen mediu, integrarea europeană trebuie să fie un promotor al schimbărilor.

Țara trebuie să aducă standardele Uniunii Europene în Republica Moldova, să implementeze reformele, inclusiv să asigure supremația legii și libertățile fundamentale, dezvoltând o economie de piață vibrantă, reducând sărăcia. În acest context, un rol semnificativ îl are Organizația Internațională a Muncii (O.I.M.) care a fost creată în anul 1919 și a devenit o instituție specializată a Organizației Națiunilor Unite în 1946. Ea numără în prezent 182 de state-membre. Dotată cu o structură "tripartită" unică, ea reunește în mod egal reprezentanții guvernelor, angajatorilor și lucrătorilor pentru a dezbate probleme legate de munca și politica socială.

Scopul primar al O.I.M. este de a promova munca decentă, astfel încât fiecare să lucreze în condiții de libertate, echitate, securitate și demnitate umană. În atingerea scopului de muncă decentă pentru toți, O.I.M. se bazează pe 4 obiective strategice:

a) promovarea și elaborarea standardelor internaționale de muncă și a principiilor și drepturilor fundamentale la muncă;

b) crearea mai multor șanse pentru bărbați și femei de asigurare cu locuri de muncă și venituri decente;

c) extinderea și eficientizarea protecției sociale pentru toți;

d) consolidarea tripartismului și dialogului social.

Domeniile principale de intervenție ale O.I.M. sunt: instruirea și reabilitarea profesională, politicile de angajare, administrația muncii, legislația muncii și relațiile industriale, condițiile de muncă, dezvoltarea managementului, securitatea socială, statistica muncii, igiena și securitatea în muncă. Instrumentele prin care intervine O.I.M. sunt norme ale muncii, care acoperă toate problemele legate de muncă, fiind elaborate și încorporate în convenții și recomandări internaționale (în total sunt 188 de convenții și 199 de recomandări), de către reprezentanți ai guvernelor, angajatorilor și lucratorilor din toată lumea.

Potrivit Constituției O.I.M., art. 9, paragrafele 5-7, statele-membre au obligația de a supune, într-un termen de un an, în mod excepțional 18 luni de la adoptarea de către Conferință, convențiile sau recomandările autorităților competente, în vederea transformării lor în legi sau de a lua măsuri de un alt ordin. Rațiunea unei asemenea prevederi a fost aceea de a evita ignorarea acestora de către statele-membre. [2]

Consiliul de administrație al Biroului Internațional al Muncii a calificat ca „fundamentale" opt convenții care tratează chestiuni considerate ca principii și drepturi fundamentale ale muncii: libertatea sindicală și recunoașterea efectivă a dreptului de negociere colectivă, eliminarea oricărei forme de muncă forțată sau obligatorie, abolirea muncii copiilor și eliminarea discriminării în materie de angajare și profesie. Aceste principii sunt enunțate, de asemenea, în Declarația O.I.M. privind principiile și drepturile fundamentale ale muncii (1998). În 1995, Organizația a lansat o campanie care preconizează să obțină ratificarea universală a acestor opt convenții fundamentale. În prezent, mai mult de 1304 ratificări au fost înregistrate pentru aceste convenții, reprezentând 89% din numărul posibil de ratificări.

Cele 8 convenții fundamentale sunt:

- Convenția (nr. 87) privind libertatea sindicală și protecția dreptului sindical, 1948;
- Convenția (nr. 98) privind dreptul la organizare și negociere colectivă, 1949;
- Convenția (nr. 29) privind munca forțată, 1930;
- Convenția (nr. 105) privind abolirea muncii forțate, 1957;
- Convenția (nr. 138) privind vârsta minimă de încadrare în muncă, 1973;
- Convenția (nr. 182) privind cele mai grave forme ale muncii copiilor, 1999;
- Convenția (nr. 100) privind egalitatea de remunerare, 1951;
- Convenția (nr. 111) privind discriminarea (angajare și profesie), 1958.

Republica Moldova a aderat la O.I.M. în 1995 și a ratificat 40 de convenții O.I.M., inclusiv cele fundamentale [3]. Țara își respectă pe deplin obligațiile de raportare. Cadrul de asistență pentru Republica Moldova oferit de O.I.M. a luat forma Programelor de Țară privind Munca Decentă (2006-2008, 2008-2011 și 2012-2015) și conține ca esență expertize legislative, asistență tehnică și logistică, audit ale instituțiilor pe piața muncii. Scopul primar al O.I.M. este de a promova oportunități egale pentru femei și bărbați de angajare în muncă decentă și productivă în condiții de libertate, echitate, securitate și demnitate umană. Programele de Țară privind Munca Decentă (P.Ț.M.D.) promovează munca decentă drept component-cheie al politicilor naționale de dezvoltare ale guvernului și partenerilor sociali. Prezentul program de țară reflectă aspirații corespondente unor agende internaționale relevante de dezvoltare cum sunt, de exemplu: Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (O.D.M.) și Cadrul de Parteneriat Națiunile Unite - Republica Moldova „Spre Unitate în Acțiune" (O.N.U.-C.P.) pentru 2013-2017. P.Ț.M.D. are la bază și strategiile „Relansăm Moldova",„Moldova 2020" și alte obiective naționale de dezvoltare. Aceasta este o continuare a efortului comun de promovare a principiilor de muncă decentă în Moldova care pun la temelie dialogul social tripartit, politicile echilibrate, armonizarea creșterii economice cu ocupare decentă, dezvoltarea socială și standardele de viață mai bune. P.Ț.M.D. își propune să asiste Moldova în atingerea obiectivelor de dezvoltare și a priorităților naționale. Programul are ca scop o mai strânsă colaborare între O.I.M. și constituenții tripartiți din Moldova, dar și extinderea continuă a activităților O.I.M. în țară pentru realizarea progreselor pozitive în domeniul social și cel de muncă.

P.Ț.M.D. detaliază politici, strategii și rezultate scontate care să asigure progrese vis-a-vis de asigurarea unei munci decente pentru toți. Documentul reflectă planificarea strategică a activităților de cooperare a O.I.M. cu Republica Moldova pentru perioada 2012-2015. Oglindind evaluarea de către constituenți și experți ai O.I.M. a cooperării anterioare, programul în cauză tinde spre o mai mare sincronizare și coerență în activitățile O.I.M. în Republica Moldova, astfel contribuind la atingerea unui impact durabil și a schimbărilor pozitive în domeniul social și de muncă.

Moldova a ratificat recent Convenția privind Statistica Muncii, nr.160 (2011) și Cadru Promoțional pentru Convenția privind Sănătatea și Securitatea, nr. 187 (2012). În acest context, este necesară transpunerea eficientă a prevederilor acestor convenții în legislația națională. Pe lângă aceasta, este necesară și reglementarea migrației, adoptarea măsurilor legislative pentru calificări mai bune ale migranților așa cum prevede Convenția privind Migrația în Scop de Muncă, nr.187 (2012), ratificată și ea de către țară.

Indicele de Dezvoltare Umană pentru Moldova, sensibil la dimensiunea de gen, atinge cota de 0.429 comparativ cu 0.623 pentru întreaga populație. Diferența denotă degradarea dezvoltării umane pentru femei în mare parte drept consecință a dezavantajului în sănătatea reproductivă, abilitările politice și economice. Promovarea ocupării este un instrument important pentru abilitarea economică a femeilor. Piața muncii în Moldova este caracterizată de rate înalte de inactivitate economică a femeilor, cu mai bine de 61 procente de femei de vârstă activă care nu sunt accesibile sau nu caută locuri de muncă din cauza limitei de vârstă, dizabilității, responsabilităților familiale etc. Printre marile provocări pe piața muncii este și discriminarea în bază de vârstă și responsabilitățile familiale.

Guvernul a aprobat în 2009 Programul Național de asigurare a egalității de gen și un Plan de Acțiuni pe termen mediu pentru anul 2010-2012 care își propune să abordeze problemele populației rurale și suburbane, în special, ale femeilor sărace. Acestea ar viza exercitarea de către ele a drepturilor lor economice și sociale prin acces sporit la informații și servicii calitative privind ocuparea și protecția socială. [4]

În contextul atotcuprinzătorului generic „Muncă decentă pentru toți", O.I.M. se va concentra asupra a trei priorități în perioada 2012-2015 care trebuie privite ca obiective pe termen lung:

- o mai bună guvernare a pieței muncii;
- promovarea muncii decente și a oportunităților de ocupare;
- un mai bun sistem de protecție socială.

Legislația muncii este supusă actualmente unui proces de revizuire care are drept scop armonizarea cu regulamentele Uniunii Europene. Folosind observațiile Comitetului de Experți pentru Aplicarea Convențiilor și Recomandărilor (C.E.A.C.R.) ca subiecte de debut pentru intervenții, O.I.M. va susține acest proces prin consolidarea cunoașterii de către constituenții tripartiți ai standardelor de muncă internaționale și ai capacității lor de întreprindere a măsurilor necesare pentru transpunerea lor în cadrul legal și instituțional adecvat. Cu privire la drepturile organizațiilor sindicale și patronale de a-și organiza activitatea, C.E.A.C.R. a solicitat Guvernului să depună efort

pentru asigurarea accesului participativ al organizațiilor sindicale și patronale la determinarea serviciilor minime necesare în cazul unei greve. În observațiile sale din 2010 privind aplicarea Convenției nr. 98 privind Dreptul la Organizare și Negociere Colectivă, C.E.A.C.R. a solicitat Guvernului adoptarea măsurilor legale necesare pentru asigurarea protecției angajaților discriminării antiunionale, inclusiv prin garanții eficiente de respectare a legislației.

O.I.M. va asigura asistență tehnică pentru îmbunătățirea capacităților naționale de gestionare a migrației de muncă bazată pe drepturi, ca rezultat al unui dialog social consolidat. Aceasta va institui o cooperare durabilă cu actori relevanți din Guvern, Parlament, Patronate și Sindicate și va încuraja luarea în proprietate de către ei a proceselor de guvernare și de migrație. În acest context, O.I.M. va oferi instruiri și sensibilizări ale opiniei publice, conform necesităților acestor actori, inclusiv prin o mai bună înțelegere a Cadrului Multilateral privind Migrația de Muncă al O.I.M. și Convențiilor O.I.M. nr. 143 și nr. 97, a conceptului de guvernare a migrației de muncă bazat pe drept și reinserția migranților întorși.

O.I.M. desfășoară o deosebită activitate de culegere, administrare și emitere de informații către toate statele lumii pentru ca acestea să-și poată crea propria legislație internă în strânsă armonie cu cea internațională. [5] Potrivit angajamentelor asumate, Republica Moldova depune în permanență eforturi în vederea implementării Convențiilor O.I.M. Acest lucru se realizează atât prin elaborarea cadrului normativ necesar, cât și prin exercitarea controlului de stat asupra respectării acestora. [6] O.I.M. a promovat mai multe forme de acțiune de natură să asigure aplicarea instrumentelor internaționale a muncii. În acest sens, se pot înscrie discuțiile la nivel regional, asistența acordată pentru aplicarea anumitor convenții, stabilirea unor relații cu organizațiile neguvernamentale. În afara faptului că în acest mod O.I.M. contribuie corect la orientarea activității statelor spre găsirea unor soluții care să corespundă realității, se realizează, ceea ce trebuia făcut și până acum, într-o mai mare măsură, cunoașterea și înțelegerea instrumentelor O.I.M. de către o arie mai largă de interesați. [7]

O.I.M. a fost fondată datorită convingerilor că justiția socială este esențială pentru pacea universală și durabilă. În concluzie, O.I.M. a fost și rămâne în continuare una dintre cele mai importante organizații internaționale care are puterea de a emite acte normative în domeniul muncii și protecției sociale în cel mai democratic mod.

BIBLIOGRAFIE

1. http://www.un.md/un_res_coord_sys/docs/Country%20Analysis%20-%20UN%20Moldova_ROM.pdf

2. Popescu Andrei, *Dreptul internațional și european al muncii*, Editura C. H. Beck, București, 2008, pag. 138, total 866 pagini.

3. Sainciuc Sergiu, *Republica Moldova- Organizația Internațională a Muncii:14 ani de colaborare*, Revista științifico-practică și informativă de drept „Dreptul Muncii", 2009, nr. 6 (42)/2009, pag.17, total 1-104 pagini.

4. http://mmpsf.gov.md/md/ilo/

5. http://www.lucrari.ro/product.php?ProductID=1112

6. Capșa Tudor, Implementarea și respectarea convențiilor internaționale privind drepturile sindicatelor și patronatelor, Revista științifico-practică și informativă de drept „*Dreptul Muncii*", 2009, nr. 1 (73)/2012, pag. 4, total 1-105 pagini.

7. Popescu Andrei, *Dreptul internațional și european al muncii*, Editura C. H. Beck, București, 2008, pag. 140, total 866 pagini.